



Čas je, da se lotimo mreže izvajalcev pomoči na domu

Dolgotrajna oskrba *Vstopne točke na CSD so samo prvi večji izziv pri uvajanju dolgotrajne oskrbe*

»Ko posameznik potrebuje pomoč in podporo, pričakuje hitro pomoč, kot je na primer začasni osebni načrt in začetek uveljavljanja pravice, česar pa sistem zdaj ne omogoča,« je bilo eno od opozoril na okrogli mizi o vlogi centrov za socialno delo pri uvajanju dolgotrajne oskrbe, ki je potekala na fakulteti za socialno delo. Izzivov je še veliko.

SIMONA FAJFAR

Po podatkih informacijskega sistema je bilo doslej 472 prevedbenih vlog iz družinskega pomočnika v oskrbovalca družinskega člana, 1333 pa je novih vlog. Izdelanih je bilo 574 začasnih osebnih načrtov, 51 je primerov pozitivnih odločb z osebnimi načrti na začetku. »Od januarja do septembra je bilo izplačanih 9,1 milijona evrov za to pravico,« je pojasnila Mojca Freljih z ministrstva za solidarno prihodnost.

Cilj zakona o dolgotrajni oskrbi je zagotoviti celostno pomoč ljudem, je dejala: »Naloga dolgotrajne oskrbe je tudi izboljšati kvaliteto življenja ljudi, jim zagotoviti različne pravice, ne le iz zakona o dolgotrajni oskrbi, in jim tako dati možnost izbire.« Da bo tak sistem dolgotrajne oskrbe zaživel, pa bodo potrebni čas in sredstva.

Zahtevno delo na vstopnih točkah

Za vzpostavitev sistema je predvidenih 128 zaposlenih na 16 centrih za socialno delo, kar pa se bo, je povedala Freljihova, spreminjalo glede na potrebe na terenu. »Centri za socialno delo imajo ključno vlogo pri zagotavljanju dolgotrajne oskrbe,« je poudarila in opozorila, da

zdaj na ministrstvu sprejemajo predloge za izboljšavo zakona, ki ga razumejo »kot živo materijo oziroma je potreben izboljšav glede na razmere v praksi«.

Na centrih pa se bojijo, da bodo z uvajanjem sistema dolgotrajne oskrbe zaradi preobremenjenosti zaposlenih morali pozabiti na socialno delo, ki je bistvo njihovega dela. »Za socialno delo potrebujemo čas,« je bil jasen Janko Cafuta, direktor CSD Ljubljana. »Ljudje, ki bodo potrebovali dolgotrajno oskrbo, so stari ljudje, ki jim ni lahko v življenju in ob sebi potrebujejo človeka, ki se bo usedel z njimi in jih poslušal, ne pa le izpolnil vprašalnik.«

»Delo na vstopni točki mora biti opravljeno strokovno in na osebni način,« je dejala tudi Jana Mali s fakultete za socialno delo. Poudarila je, da mora biti vstopna točka mesto za pridobitev še drugih oblik pomoči, torej po različnih zakonih, ne le po zakonu o dolgotrajni oskrbi. »Dolgotrajna oskrba naj bo integracija različnih oblik, in zakon je na tem padel oziroma je tu še veliko odprtega prostora,« je opozorila.

Dolgotrajen postopek

Urška Šon s CSD Ljubljana je povedala, da v njihovem centru, ki je po številu uporabnikov največji v državi, vodijo 70 zadev, torej so 70 ljudi prevedli iz družinskega pomočnika v oskrbovalca družinskega člana, imajo pa tudi 220 novih vlog. Trenutno invalidske komisije oblikujejo mnenja o vlogah, ki so bile oddane marca in aprila: »Uporabniki pa čakajo na odločbo več kot šest, sedem mesecev, ker

je postopek tako dolgotrajen.« Toda ljudje, je opozorila, pomoč potrebujejo takoj.

Da je lahko vstopna točka mesto za vse informacije in oblike pomoči, je potrdila Carmen Rajer, strokovna sodelavka s CSD Posavje, kjer so se z različnimi projekti pripravili na uvedbo dolgotrajne oskrbe: »Pri nas smo službe med seboj povezane.« Imajo pa težave z invalidsko komisijo Zpiza, kjer o vlogah odločajo več mesecev in upravičenci čakajo na odločbe. V obdobju, ko so v Posavju izvajali pilotni projekt dolgotrajne oskrbe, so potrebovali le mnenje, zato so ljudje hitreje dobili pomoč.

Andraž Kapus z inštituta za socialno varstvo je na kratko predstavil ključne izzive pri uvajanju dolgotrajne oskrbe, ki so jih našli tudi v poročilu, poslanem na ministrstvo: časovnica, vstopne točke na CSD, kadri, komuniciranje, postavljanje mreže izvajalcev, informacijski sistem ter pravice in postopki po zakonu o dolgotrajni oskrbi. Vprašanje je že, kako se bodo vstopne točke umestile v CSD in kakšen profil ljudi bo na teh delovnih mestih, poleg tega je še veliko vprašanj, na katera bi morali odgovoriti ali pa začeti iskati odgovore, kot je vloga koordinatorjev in kako bo organizirano terensko delo.

Kaj bodo naredile občine?

Kapus je opozoril na postavljanje mreže izvajalcev, kar je trenutno še neznanka, saj se država šele začne ukvarjati s tem. »Kako se bo to izrazilo v praksi?« je vprašal Kapus in opozoril: »V večini CSD ni jasno, ali bodo občine ustanovile javni zavod oziroma kako se bodo vključile v dolgo-

trajno oskrbo.«

Opozorili so tudi na še vedno nedorečene standarde in normative, ki so jih okvirno že pripravili na skupnosti centrov za socialno delo, je povedala njihova strokovna delavka Janja Rupar. »Toda eno so standardi in normativi, drugo pa kader; prvi nam brez kadra ne bodo nič pomagali.« Vsekakor, je opozorila, bo kader še velika težava.

Da je zakon o dolgotrajni oskrbi načeloma dober, a ima veliko pomanjkljivosti, ugotavlja Vito Flaker s fakultete za socialno delo, ki je opozoril, da namen dolgotrajne oskrbe ni narediti človeka odvisnega od oskrbe, ampak podaljšati njegovo samostojnost. Ob tem, da ti ljudje – večinoma so stari in potrebni pomoči – imajo svojo voljo in pravico, da odločajo tako, kot sami menijo, da je zanje najbolje.

Dolgotrajna oskrba tudi ne izhaja iz primanjkljaja, ampak je univerzalna pravica. »Osební načrt ne sme biti formular, temveč zbir idej, središče, okoli katerega se bodo stvari vrtele,« je poudaril Flaker. Pomembno je, da je osebni načrt narejen dobro: »Če porabimo več časa za dober načrt, bo potrebnega manj časa za tekanje naokoli in bo manj slabe volje pri uporabniku in izvajalcih.«

Težave z matematiko

Centri za socialno delo so po njegovih besedah visoko strokovne ustanove, ki poznajo metode socialnega dela in sistem, ki znajo priti do ljudi in konkretno odgovoriti na to, kar ljudje potrebujejo. »Če bo šel sistem dolgotrajne oskrbe v to smer, bo dobro. Če pa bo šel v birokratsko smer, se nam slabo piše,« je dejal Vito Flaker. Med drugim je opozoril še na zapostavljenost ljudi, ki se bodo odločili za denarni prejemek namesto storitev dolgotrajne oskrbe, saj bodo prejeli znesek v višini 25 odstotkov tega, kar bi prejeli kot storitev.

Janko Cafuta je poudaril, da imamo težave z matematiko, saj bo v dolgotrajno oskrbo vključenih 60.000 ljudi, na vstopnih točkah pa jih bo delalo 128. »Zelo težko bo, kajti en delavec na centru za socialno delo se bo srečal s 460 uporabniki oziroma na leto z 220 ljudmi,« je dejal Cafuta, ki je prepričan, da bo ta

standard izrinil bistvo socialnega dela – odnos.

Informacijski sistem ni pripravljen

Spominjajoč se leta 2012, ko so se na CSD brez zadostnega kadra in brez delujočega informacijskega sistema prilagajali novi socialnovarstveni zakonodaji oziroma množici novih vlog, ki so jih morali reševati, je Perica Radonjić s CSD Ljubljana opozoril, da je zdaj že jasno, da nov informacijski sistem za dolgotrajno oskrbo ne bo nared in na centrih ne bodo mogli izdajati odločb: »Če bi bil informacijski sistem pripravljen kmalu, bi ga lahko testirali v realnih okoliščinah, ne pa, da bo tako kot leta 2012.«

Laura Perko, namestnica direktorice **Zavoda za oskrbo na domu** Ljubljana, pa je opozorila na standarde in normative za oskrbo na domu. Stari niso več ustrezni, novih pa ni, poleg tega so dodaten problem kadri: »Skrbi nas, da storitev na domu ne bo na voljo, ker ljudi že zdaj ni. Skrbi nas, da bodo uporabniki dobili nadomestilo in bodo pomoč na domu poiskali na črnem trgu.« Poudarila je, da naj se sedanja oskrba na domu ohrani taka, kot je, dolgotrajna oskrba pa naj se k njej samo doda. »Potrebujemo obe storitvi,« je dejala Perkova.

Razpravljalci so še opozorili, da je nujno v okoljih mrežiti različne izvajalce, kar se doslej ni dogajalo, še pomembneje pa je, da morajo ljudje vedeti, kje poiskati pomoč: »Ne pa, da tavajo v temi in ne vedo, na koga se obrniti.«

Invalidske komisije odločajo z zamudo.

Marsikaterega vprašanja sploh še nismo načeli.

Ljudje ne vedo, kam po informacije.

Če bo šla dolgotrajna oskrba v birokratsko smer, se nam slabo piše.

VITO FLAKER

128

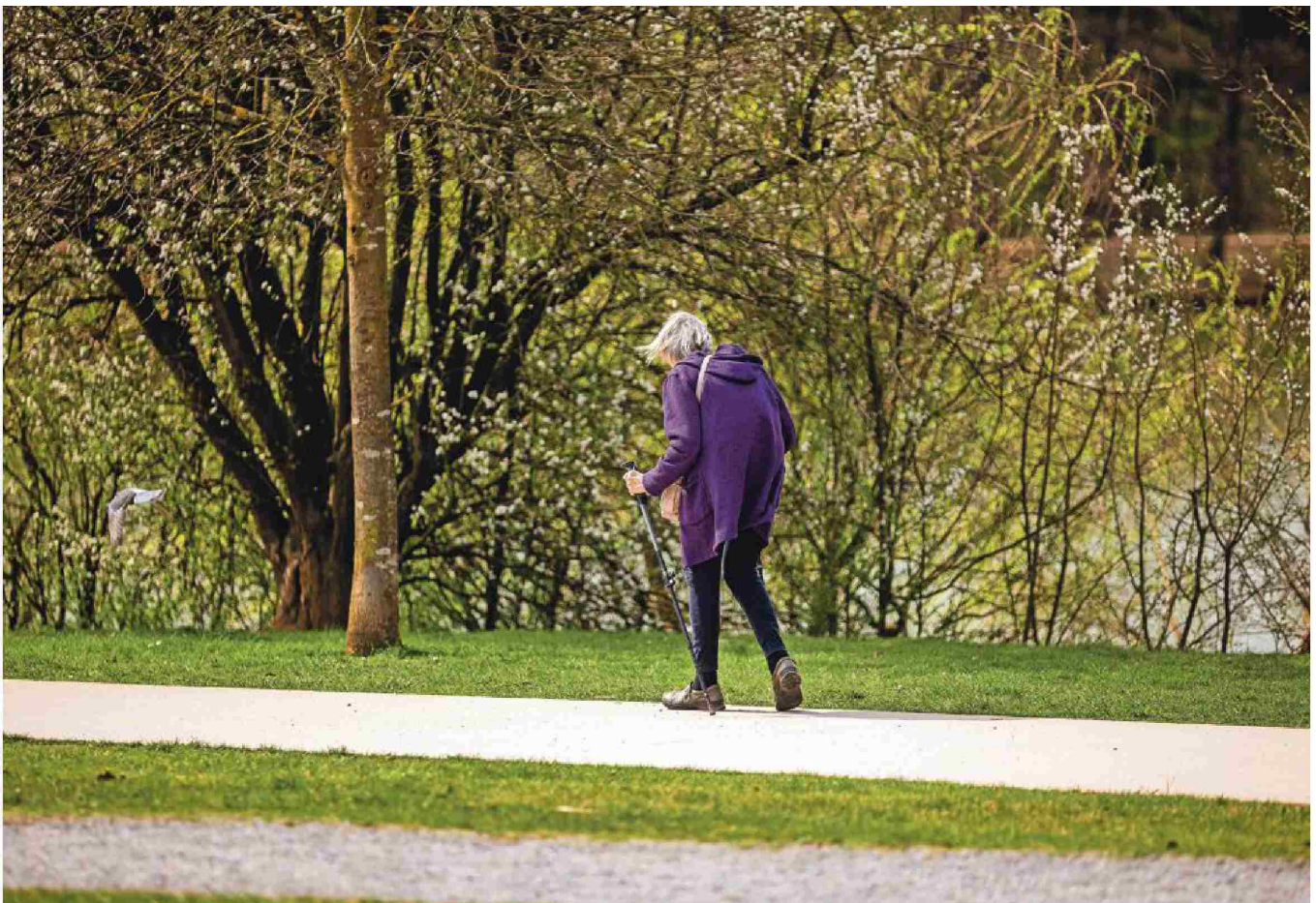
zaposlenih na CSD bo delalo na vstopnih točkah

60.000

ljudi bo vključenih v dolgotrajno oskrbo

1

zaposleni na CSD bo v letu dni delal z 220 uporabniki



Stroka si prizadeva, da bi zaposleni na vstopnih točkah ohranili bistvo socialnega dela, to je osebni, ne pa birokratski stik z ljudmi. FOTO ČRT PIKSI